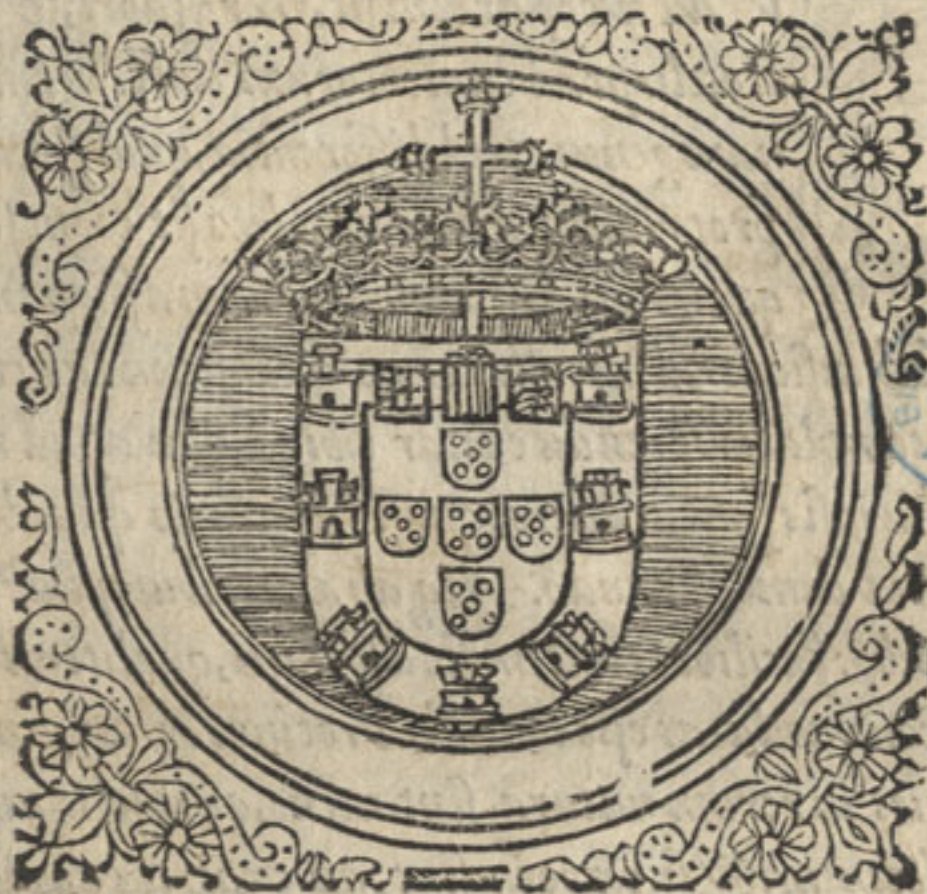

7

Coimbra
LOGICA ARIS
totelis Stagiritæ.

CONIMBRICAE.

Excudebat Antonius de Maris. Typographus Regius.

M. D. L. V. I.

Porphyrijiflagoge Argy

ropylo Byzantio interprete.

PRAEFATIO AD CHRYSAORIVM.

*V*M necessarium sit, Chrysaori, et ad Aristotelis predicamentorum doctrinam, quidnam genus, quid differentia, quid species, quid proprium, et quid accidens sit cognoscere: cumque et ad diffinitiones etiam assignandas, ac omnino ad diuisiones, demonstrationesque, conficiendas, utilis horum sit contemplatio: breuius enitar tibi ea, quae apud maiores nostros de his ipsis sunt, tradere, quasi ingressum quendam tibi ad haec omnia demonstrando. Atque ab altioribus quidem questionibus abstinere: faciliores autem sic afferam, qualiter nunc quidem tibi accommodatas esse coniecto. Protinus igitur genera quidem et species in rerum natura sint necne, an in solis, nudisque conceptibus collocentur: et si corpora sint, an expertia corporis: et utrum separabilia sint, an in ipsis sensibilibus rebus et circa eas subsistant, dicere nunc omittam: quippe cum altissima sit talis tractatio, et alia maiore indigeat perscrutatione. Ut de ipsis vero ceterisque propositis magis differendi modo veteres, horumque maxime Peripatetici tractauerunt, recensere nunc, atque ostendere tibi conabor.

I. N. I. C. M.

de genere.

VIDENTVR itaq; neq; genus, neq; species dici simpliciter. Dicitur enim genus, & aliquorum hominum aggregatio, qui quidem ad unum quippiam & inter se habent respectum, qua significatione Heraclidarum dicitur genus: quod quidem ex respectu, qui est ab uno, id est, Hercule, & multitudine, eorum qui inter se eam habent coniunctionem, qua ab illo profluxit, sic est nuncupatum, ut ab alijs generibus sit seiunctum. Dicitur & alio modo genus uniuscuiusq; principium ortus, tam ab eo qui genuit, quam à loco in quo est quispiam ortus. Sic enim Orestem quidem à Tātalo, Hylum autem ab Hercule dicimus genus habere: & rursus Pindarum quidem Thebanum genere, Platonem autem Atheniensem dicimus esse: patria namq; principium est generationis cuiusq;, perinde ac pater. Hoc autem significatum usurpatius esse videtur: Heraclidenamq; dicuntur, qui genere descendunt ab Hercule: & cecropidae, qui à Cécrope, & horum quoq; propinqui. Atq; prius sanè genus, generis cuiusq; principium dicitur: post eà verò multitudo eorum qui ab uno principio, ceu Hercule, profluxerunt: quod quidem à ceteris seungētes ac separantes, totum aggregatum Heraclidarum diximus genus. Alio modo dicitur genus, id sub quo species collocantur, accepta fortasse similitudine à prioribus vocabuli eius significatis. Nam & principium quoddam eorum, qua sub se habet genus, tale est: & præterea videtur multitudinem omnem amplecti, quam, scilicet, infra sese continet.

generation

Tex. ij.

His igitur tribus modis dicitur genus. De tertio verò genere philosophorum est sermo, quod et describentes sic assignarunt: Genus id esse dicentes, quod de pluribus specie differentibus, hoc ipso quid est predicatur, ut animal. Eorum enim quae predicantur, alia de uno solo dicuntur, ut individua, veluti Socrates, et iste, et istud: alia de pluribus predicantur, ut genera, species, differentia, propria, et accidentia communiter, sed non cuiquā proprie. Atq; genus est (exempli causa) animal: species, homo: differentia, rationale: proprium, risibile: accidens, album, nigrum, sedere. Genus igitur ab hisce quidē, quae de uno solo dicuntur hoc sanē differt, quod ipsum de pluribus predicatur. Ab his autem quae de pluribus predicantur, hisce differre videtur. A specie quidem, quod species etsi de pluribus predicatur, nō tamē de pluribus specie, sed de pluribus differentibus numero predicatur: homo nanq; qui quidem est species, de Socrate et Platone dicitur, qui non specie, sed numero differūt. At animal, quod est genus, de boue, equo, atque homine predicatur, quae et specie, non autem numero solo differunt. A proprio verò, quod proprium quidē de una specie cuius est proprium, et de individuis hisce, quae sunt sub illa specie predicatur: ut risibile, de homine solo, et de singulis hominibus dicitur. Genus autē non de una specie, sed de pluribus differentibusq; predicatur. A differentia quoq; cōmunibusque accidētibus genus differt: etenim differentie cōmuniāque accidentia, quāquā de puribus ac differētibus specie dicuntur: non tamen ita ut quid sit quidq;, sed ut quale quidq; sit inuuant, dicuntur. Rogitantibus enim quidnam illud sit, de quo haec dicuntur, genus respondemus: differentias et accide-
tia

tia

ia non respondemus: non enim de subiectis illa in quid, sed magis in quale quid dicuntur. Interroganti namq; quale quid est homo rationale dicimus: et quale quid est coruus, nigrū dicimus. Quorum rationale quidem est differentia, nigrum autem accidens. Sed cum quid est homo interrogamur, animal respōdemus, quod quidem hominis genus est. Genus igitur, quod de pluribus quidē predicatur, ab indiuiduis, quæ de uno solo dicuntur, differt: quod verò de pluribus predicatur specie differentibus, ab ijs, quæ ut species propriæ dicuntur differt. Denique quod quid quidque sit dicit, à differentijs, vulgòque accidentibus differt, quorum unumquodq; non quid sit, sed quale sit, quomodoque id de quo dicitur habeat, dicunt. Nihil igitur vero generis intellectu plus minū sue memorata generis descriptio habet.

DE SPECIE. CAP. II.

SP ECIES autem dicitur quidem, et de uniuscuiusq; forma, qua significatione dici solet, prestantissimam formam dignam esse imperio. Dicitur autem et de eo, quod sub assignato genere collocatur: qua significatione hominem quidem speciem animalis dicere consueuimus, quod quidem est genus, album autem specie coloris, et triangulum figura speciem, simili modo significat. Quod si genus assignantes, mentionem fecimus speciei, genus id esse dicentes, quod de pluribus differentibus specie, hoc ipso quid est predicatur: et nunc id esse dicimus speciem, quod sub assignato genere collocatur, sciendum est, cum et genus alicuius sit genus, et species alicuius sit: species, alterum alterius, utrunq; utriusque definitionibus adhibere necesse esse. Assignant igitur

Tex. ij.

Tex. iij.

spe-

PORPHYRII.

speciem & hoc modo: Species est id quod subicitur generi, & de quo genus hoc ipso quid est predicatur. In super hoc etiam pacto, species est id, quod de pluribus differentibus numero, hoc ipso quid est predicatur. Verum hac quidem assignatio ipsius, erit infima speciei, & quae tantum modo species est: ceterae vero & hisce competent, quae non infimae sunt. Atque id quod dicimus, hoc pacto fuerit manifestum: In unoquoque predicamento sunt quaedam summa genera & quaedam infimae species: & inter haec, media quaedam sunt, quae genera eadem specie sicut dicuntur. Est autem id quidem summum genus, supra quod nullum omnino genus transcendit: infima vero species ea, sub qua nulla prorsus alia species collocatur. At inter haec, summum inquam genus speciemque infimam, sunt alia quae genera sunt eadem specie sicut non eiusdem tamen, sed diversorum respectu. Explicetur autem id quod diximus uno in predicamento dilucidumque fiat, hoc pacto. Substantia est quoddam & ipsa genus, ut patet: atque sub ipsa quidem est corpus, sub corpore vero est animatum corpus, sub quo animal cadit. Sub quo ~~animatum~~ rursus animal particeps rationis est, sub quo homo cadit: sub hunc Socrates, Plato, singulique homines collocantur. Horum igitur substantia quidem genus summum, maximeque patens est, solumque genus: Homo vero species ima, & species solum. At corpus species quidem est substantiae, genus autem corporis animati: Animatum vero corpus, species quidem est corporis, genus autem animalis: rursus Animal, species quidem est animati, genus autem animalis participis rationis. Homo vero species quidem est animalis participis rationis, genus autem hominum singulorum non est, sed species solum. Atque

omnino

Tex. iiii.

omnino id omne quod est ante individua & de ipsis sine ullo me-
 dio predicatur, species erit dum taxat, nullo modo generis ratio-
 nem subibit. Vt igitur substantia, quia supremum est, propterea
 quod nihil est ante ipsam, genus est summum, uti diximus: sic
 & homo, quia species est, sub qua nulla species prorsus, nec quic-
 quam eorum quæ diuidi in species possunt, sed individuorum (in-
 diuiduum enim Socrates, & Plato, atque hoc album est) species
 erit profecto solum, ac ultima species, specialissimaq; species, ut
 diximus. Media verò, species eorum quidem erunt, quæ sunt
 ante ipsa: genera autem eorum, quæ sub ipsa sunt collocata.
 Quare hæc quidem duos habent respectus, unum ad ea quæ Tex. v.
 antecedunt, quo species: alterum ad sequentia, quo genera illorū
 esse dicuntur. Extrema verò unum habet duntaxat: summum
 enim genus ad ea quidem, quæ sunt sub se collocata respectum ha-
 bet: est enim genus, ut patet: ad superiora verò nullum profecto
 habet: cum supremum sit genus, & ut principium primum, at-
 que (ut diximus) id, supra quod nullum inueniri genus omnino
 potest. Ima quoq; species unum habet respectum. Habet enim ad
 supera, quorum species dicitur: ad infera verò non diuersum ha-
 bet, sed individuorum species dicitur. Atque in diuiduo-
 rum quidem species dicitur: ut continens ipsa: superio-
 rum autem rursus species appellatur, ut continetur ab illis.
 Definiunt igitur genus summum sic, quod genus cum sit, Tex. vi.
 non est species, & rursus, supra quod nullum aliud omnino
 genus transcendit, Speciem verò imam hoc pacto, quæ species cū
 sit, non est genus, & rursus, quæ species cū sit, alias in species di-
 uidi nequit. Et in super, quæ de pluribus differentibus numero. ip-
 so quid

so quid est predicatur. Media verò, quæ his interiacent, alia aliorum alternis genera speciesq; vocant, atq; unum quodq; ipsorum speciem esse genusq; statuunt, non respectu tamen eiusdem, sed diuersorum, Ea enim quæ ante speciem imam usque ad summum genus ascendunt, et species et genera alternis dicuntur: ut Agamænon Atrides. et Pelopides. et Tantalides, ac tandem Iouis filius. Verum in familijs quidem ad unum velut Iouem, plerumque principium ipsum reducitur: in generibus autem ^{et speciebus} non ita res sese habet. Non enim ipsum ens, unum omnium genus commune est, nec uniuersa generis eiusdem, supremo, scilicet, in genere, ut Aristoteles inquit, euadunt. sed ut in predicamentis prima genera decem, quasi principia decem prima ponantur: Etsi enim omnia quis entia vocauerit, æquiuocè (inquit) et non uniuocè vocabit. Nam si ipsum ens commune omnium genus esset, uniuocè uniuersa profectò entia diceretur. Cum autem sint decem prima, communicatio nominis tantum, haud verò et ratione, ad

Tex. vij. id nomen accommodata est. Genera igitur sunt summa quidem decem: species autem ima numero quidem sunt aliquo, at nò infinito. Individua verò quæ sub imis collocantur, sūt infinita. Qua propter descendere à summis usque ad ima Plato iubebat, ibique stare: descendere verò per media, differentijs specificis diuidentes, infinita autem ommittere: neque enim cadere sub scientiam posse. Cum igitur ad imas descendimus species, transire per multitudinem diuidendo necesse est: at cum ad summa ascendimus genera, in unum multitudinem ipsam colligamus oportet. Species enim in unam naturam multa congregat, et magis id etiam genus. Particularia verò ac singularia unum e contra in

multa

multa semper diuidere videntur. Speciei quippe communi-
 catione, homines complures homo vnus sunt: at vnus atque
 communis, ipsis particularibus plures. Singulare nanque di-
 uisuum semper est: ipsum vero commune, collectiuum, v-
 nius suapte natura efficax. Assignato vero genere, specie-
 que, quidnam vtrunque ipsorum sit, cum genus sit vnum,
 species vero plures (diuisio nanque generis in species plures sem-
 per est) genus quidem semper de specie predicatur, omniaque
 omnino supera de inferis semper dicuntur: species vero neque
 de propinquo sibi genere, neque de villo supero predicatur: non
 enim conuertitur. Nam aut paria de paribus, vt hinnibile de
 equo: aut maiora de minoribus, vt animal de homine, predicē-
 tur oportet: minora vero de maioribus non oportet: non enim a
 nimal hominem esse dixeris, qualiter hominem animal esse di-
 cas. Atque de quibus species predicatur, de his et speciei genus
 et genus etiam generis, vsque ad summū genus necessario præ-
 dicatur. Nam si verum est dicere, Platonem hominem, et ho-
 minem animal, et animal substantiam esse: verum, et Pla-
 tonem animal dicere, et substantiam. Cum enim supera sem-
 per de inferis prædicentur, species quidem de indiuiduo, genus
 autem de specie ac indiuiduo, summum vero genus et de gene-
 re: vel de generibus, si plura media subalternaque sint, et de spe-
 cie atque indiuiduo prædicabitur. Summum enim de generibus,
 et speciebus, ac indiuiduis omnibus prædicatur: illud autē quod
 est ante imam speciem genus, de vniuersis imis ac indiuiduis
 dicitur: ea vero quæ est solum species, de omnibus indiuiduis præ-
 dicatur: indiuiduum autem de vno solo particulari. Indui-

te, si quod vniuersaliter quidem est necessarium, & conclusio erit necessaria: si autem quod in parte, non necessarium, neq; priuatiua, neq; prædicatiua, existente vniuersaliter propositione. Si autem primo vniuersaliter necessaria, & a, quidē omnib, in sit ex necessitate, b, vero alicui c, solum in sit: necesse vtiq; a, alicui c, inesse ex necessitate: nam c, sub b, est, b: vero omni a, inerat ex necessitate. Similiter autem & si priuatiuus sit syllogismus: eadem enim erit demonstratio si autē quod secundū partem est necessarium: non erit conclusio necessaria, nullum enim impossibile euenit, quē admodū neq; in vniuersaliter syllogismis. Similiter autem & in priuatiuis. Termini, motus, animal, album.

De mixtis ex vna necessaria & altera absoluta in secunda figura. Cap. 10.

In secunda autē figura si priuatiua quidē propositio est necessaria: & conclusio erit necessaria si vero prædicatiua, nō necessaria. Sit enī primū priuatiua necessaria, & a, nulli cōtingat b, ipsi vero c, solum in sit: quoniam itaq; conuertitur priuatiuū, & b, nulli a, contingit, a, vero omni inest c, quare nulli c, contingit b, namq; c, sub a, est. Similiter autē & si ad c, ponatur priuatiuū: nā si a, nulli c, cōtingit, et c, nulli a, cōtinget, a, vero omni inest b, quare nulli b, contingit c, sit enī prima figura rursus, nō igitur neq; b, ipsi c, cōuertitur enim similiter. Si autē prædicatiua propositio est necessaria, non erit conclusio necessaria: in sit enim a, omnib, ex necessitate, c, vero nulli in sit solum. conuerso itaque priuatiuo prima efficietur figura: ostensum est autem in prima, quod non necessaria existente priuatiua, quæ ad maius, neque conclusio est necessaria

saria

LIBER PRIMVS.

saria: quare nec in his erit ex necessitate. Præterea si conclusio est
 necessaria, contingit c, alicui a, non in se ex necessitate. si enim b,
 nulli c, inest ex necessitate, neque c, nulli b, inest ex necessitate,
 ipsum vero b, alicui a necesse est inesse, si quidem $\&$ a, omni b,
 ex necessitate inerat: quare $\&$ c, necesse est alicui a, non in se,
 sed nihil prohibet a, huiusmodi accipere, cui omni, c, ipsum
 contingit inesse. Præterea $\&$ terminos exponentem monstrare li-
 ceret, quod cōclusio nō est simpliciter necessaria, sed his existi-
 bus necessarijs, ut sit a, animal, b homo, c, vero album, $\&$ pro-
 positiones similiter sint acceptæ. contingit enim animal nulli albo
 inesse, $\&$ homo utiq; nulli inest albo, sed non ex necessitate, con-
 tingit enim hominem fieri album, non tamē donec animal nulli
 insit albo. quare his quidem existentibus, necessaria erit conclu-
 sio, simpliciter autem non necessaria, similiter autem se habe-
 bit $\&$ in syllogismis in parte, quum enim priuatiua propositio
 $\&$ vniuersaliter fuerit et necessaria, $\&$ conclusio erit necessaria:
 quando autem prædicatiua $\&$ vniuersaliter fuerit $\&$ necessa-
 ria, priuatiua autem secundum partem, non necessaria non erit
 conclusio necessaria. sit enim primum priuatiua $\&$ vniuersali-
 ter necessaria, $\&$ a, nulli b, contingat inesse, alicui vero c, insit.
 Quoniam itaq; convertitur priuatiuum, $\&$ b, nulli a, cōtingat
 inesse, a vero alicui c, inest: quare ex necessitate b, alicui c, non
 inerat. R. urfus sit prædicatiua vniuersaliter $\&$ necessaria, $\&$
 ponatur ad b, prædicatiuum, si itaq; a, omni b, ex necessitate in-
 est, c, vero alicui non inest. quod itaque non inerat b, alicui c,
 manifestum sed non ex necessitate: ijdem nanque termini erūt
 ad demonstrationem, qui $\&$ in vniuersalibus syllogismis, sed
neq;

neq;

neq; si priuatiuum necessarium acceptum sit in parte, est conclusio necessaria, nam per eosdem terminos, demonstratio.

De mixtis ex altera necessaria & altera de inesse in
tertia figura. Cap. 11.

IN postrema autem figura, vniuersalibus quidem existētibus terminis ad medium, & ambæ propositiones predicatiuæ, si vterlibet necessarius existat, & cōclusio erit necessaria. si autem hoc quidem predicatiuum, illud vero priuatiuum sit, quando priuatiuum quidē fuerit necessarium, & conclusio erit necessaria. quando autem predicatiuum, non erit necessaria. sint enim primum ambæ predicatiuæ propositiones, & a, & b, omni, c, insint, necessariū vero sit a, c. quoniam igitur b, omni c, inest, & c, alicui b, inerit: eo quod vniuersale secundū partem conuertitur, quare si omni, c, inest a, ex necessitate, & c, alicui b, necessariū est a, alicui b, inesse, nam b, sub c, est. fit igitur rursus prima figura. Consimiliter ostendetur, & si b, c, est necessariū, conuertitur enim c, cū aliquo a, quare si omni c, b, ex necessitate inest, & a, alicui b, inerit ex necessitate. Rursum sit a, c, quidē priuatiuum, b, c, vero affirmatiuum, priuatiuum autē necessariū. Quoniā igitur cōuertitur affirmatiuum, erit c, alicui b, a, vero nulli c, ex necessitate, neq; b, alicui inerit a, ex necessitate nā b, sub c, est. si autē sit predicatiuum necessarium, non erit conclusio necessaria. sit enim b, c, predicatiuum & necessarium, a, c, vero priuatiuum, & non necessarium, quoniā igitur conuertitur affirmatiuum, inerit & c, alicui b, ex necessitate. quare si a, nulli c, c, vero alicui b, a, alicui b, non inerit, sed nō ex necessitate ostensu est enim in prima figura, qd priuatiua

LIBER PRIMVS.

propositione non necessaria existente, neq; conclusio erit necessaria.
 Amplius per terminos planū fieri posset. Sit enim a bonū, b, ani-
 mal, c, vero equus, contingit igitur bonum nulli equo inesse, ani-
 mal autē necesse omni equo inesse, sed nō necesse aliquod animal
 non esse bonum, si quidē contingit omne bonū esse. Sin autem non
 hoc possibile, sed vigilare aut dormire terminū ponēdū. ōne namq;
 q; animal horum est susceptiuum. Si igitur termini uni-
 uersaliter ad mediū sint, dictum est, quando erit conclusio neces-
 saria. Si vero hic quidē uniuersaliter, ille autē in parte utriusq;
 predicatiuis existentibus, si uniuersale sit necessariū & conclu-
 sio erit necessaria. Demonstratio vero eadē, quæ & prius, cōuer-
 titur enim & predicatiuū in parte. Si itaq; necesse est b, omni c,
 inesse, a, vero sub c, est, necesse est b, alicui a, inesse, sed si b, alicui
 a, & a, alicui b, inesse necessarium, conuertitur enim, similiter &
 si a, c, sit necessarium uniuersaliter existens, nam b, sub c, est. Si
 vero quod in parte necessarium est, non erit conclusio necessaria,
 sit enim b, c, in parte & necessarium, a, vero omni c, in sit, nō ta-
 men ex necessitate, conuerso igitur b, c, prima efficitur figura, et
 uniuersalis quidē propositio non necessaria, quæ autem in parte
 necessaria, sed quum ita se habeant propositiones, nō erat conclu-
 sio necessaria, quare nec in his. Amplius & ex terminis manife-
 stū. sit enim a, quidem uigilatio, b, bipes, in quo autē c, animal.
 b, igitur alicui c, necesse est inesse, a, vero ōni c, contingit, & a, ip-
 sib, nō necessariū, nō enī necesse est aliquē bipedē dormire uel ui-
 gilare. Similiter aut et eosdem terminos ostēdetur et si a, c, sit in
 parte et necessariū. Si vero hic quidē terminorū sit predicatiuus
 ille autē priuatiuus, quando uniuersale priuatiuū sit & neces-
sariuus

sariū, & conclusio erit necessaria. si enim a, nulli c, ex necessitate contingit, b, vero alicui c, inest, necesse est a, alicui b, non inesse. quando autē affirmatiuū necessariū positum sit vniuersaliter existens, aut in parte, aut priuatiuum secundum partē, non erit conclusio necessaria, sed alia quidem eadē, quæ & in prioribus, dicemus. termini vero quando sit vniuersale prædicatiuū necessarium, vigilatio, animal, homo. medium homo quando autē in parte prædicatiuū sit necessariū, vigilatio, animal, album, necesse nanque est animal alicui albo inesse, vigilatio autem contingat nulli, & non necesse alicui animali non inesse vigationē. sed quando priuatiuum in parte existens, necessarium sit, bipes, motum. animal, medium. Planum itaque quod inexistenti syllogismus non est, nisi vtræq; sint propositiones inexistentes. sed necessarij, est, & quum altera solum sit necessaria. In vtrisq; vero & quum prædicatiui & quum priuatiui syllogismi sint, necesse alteram propositionem similem esse conclusioni. dico autem simile si inexisteret inexistentē. si autē necessaria, necessariā. quare et hoc manifestū, qd̄ nō poterit eōclusio aut necessaria, aut inexisteret eē, nisi accipiatur necessaria, aut inexisteret propositio. De necessario itaq; quomodo sit, et quā habet ad existēs differētiā, dictū est quasi sufficienter.

De contingenti non necessario. Cap. 12.

De contingenti vero post hæc dicamus, quādo, & quomodo, et p̄ quæ erit syllogismus. Dico autē cōtingere, et cōtingēs, quod quū nō sit necessariū, si tamē ponatur in esse, nihil erit propter hoc impossibile. nāq; necessariū

P ij equi

LIBER PRIMVS.

equiuoce contingere dicimus. Quòd autem hoc est cōtingens, ma-
 nifestum est ex negationibus et affirmationibus oppositis nam
 non contingit inesse, et impossibile inesse, et necesse nō in esse, aut
 eadem sunt, aut consequentia se inuicem quare et opposita his cō-
 tingit esse, et non impossibile esse, et non necesse non esse, aut ea-
 dem sunt, aut consequentia se inuicem. de omni enim affirmatio
 aut negatio. erit igitur contingens non necessarium, et non neces-
 sarium contingens. Accidit autem omnes, quæ secundum cōtin-
 gens sunt propositiones, conuerti inter se. dico autem nō affirma-
 tiuas cum negatiuis, sed quæcunq; affirmatiuam habent figurā
 secundum oppositionē. ut contingere inesse, cum eo quod est con-
 tingere non inesse, et omni contingere cum eo quod est nulli cōtin-
 gere, et non omni et alicui, cum eo, quod est, alicui non. Eodem
 autem modo et in alijs. Quoniam enim quod est contingens nō
 est necessarium, non necessarium vero possibile est non inesse. pla-
 num quod si contingit a, inesse b, contingit et non inesse, et si om-
 ni contingit inesse, et omni contingit non inesse. Similiter autē,
 et in affirmationibus in parte, nanq; eadem demonstratio. ve-
 rum tales propositiones affirmatiuæ sunt et non priuatiuæ, con-
 tingit enim ad similitudinem ipsius esse ordinatur, quemadmo-
 dum dictum est prius. Determinatis vero his, rursus dicamus,
 quod contingere secundum binos dicimus modos: uno quidem
 quod ut plurimum fit, et deficit necessarium, ut canescere ho-
 minem vel augeri aut minui: vel omnino quod aptum natum
 est esse: hoc enim non cōtinuum quidem habet necessariū: eo quod
 non semper est homo: existente tamen homine aut ex necessitate
 aut ut in pluribus est. Aliud autem indefinitum: quod et sic et

non sic possibile: ut ambulare animal, aut ambulante motum
 terra fieri, aut omnino quod a fortuna fit, nil enim magis sic ap-
 tum est natum, quam in contrarium. Conuertitur itaq; $\&$ secū-
 dum oppositas propositiones utrunq; contingentium: non tamē
 eodem modo: sed quod natum est esse ei, quod est, non ex neces-
 sitate inesse: sic enim contingit non canescere hominem: indefinitū
 autem ei, quod est, nihil magis sic, quam illo modo. scientia ve-
 ro ac syllogismus demonstratiuus de ipsis quidem infinitis non
 est, eo quod inordinatum est medium: de apte vero natis est: $\&$
 fere rationes $\&$ considerationes fiunt de sic contingentibus: de il-
 lis autem accidit quidem fieri syllogismum, non tamen consueue-
 runt queri. Hac igitur magis determinabuntur in sequentibus
 Sed nunc dicamus quando $\&$ quomodo et quis erit syllogismus
 ex contingentibus propōnibus. Quoniam autem contingere hoc
 huic inesse dupliciter est accipere: aut enim cui inest hoc, aut cui
 contingit ipsum inesse: a namq; contingere de quo b, horum alte-
 rum significat: aut de quo contingit dici: de quo autem b, a, conti-
 gere, aut omni b, possibile inesse a, nihil difert. manifestū igitur ^{aut de quo d}
 quod bifariā dici posset a, cōtingere, omni b, inesse. Primum igitur
 dicamus, si de quo c, contingit b, $\&$ de quo b, contingit a, quis erit
 $\&$ qualis syllogismus: sic enim $\&$ propositiones utraque sumuntur
 secundum contingere: quum vero de quo b, inest a, cōtingat.
 illa quidem inexistens, illa autem contingens. Quare ab ijs, quæ
 consimilis sunt figuræ incipiendum, quemadmodum $\&$ in alijs.

De syllogismis ex ambabus contingentibus in pri-
 ma figura. Cap. 13.

Quā

LIBER PRIMVS.

Vādo itaq; a, omni cōtingat b, et b, omni c, erit syllo-
 gismus perfectus: quod a, omni c, cōtingit inesse. Hoc
 autem manifestū ex definitione: contingere namq;
 omni inesse sic dicebamus. similiter autē ¶ si a, qui
 dem contingit nulli b, b, vero cōtingit omni c, quod a, contingit
 nulli c, nam de quo b, contingit a, non cōtingit, hoc erat nullū o-
 mittere contingentiu, quæ sub b. Quū vero a, omni b, contingat:
 b, vero nulli contingat c: per sumptas quidem propositiones nul-
 lus fit syllogismus, conuersa autem b, c, secundū contingere idem
 erit, qui prius: nā quoniam contingit b, nulli c, inesse, contingit ¶
 omni inesse. hoc autē dictum est prius. quare si b, quidē omni c, a
 vero omni b, rursus idem efficietur syllogismus. Consimiliter ¶
 si ad utrasq; propositiones negatio ponatur cum eo, quod est con-
 tingere: dico autem ut si a, nulli contingit b, ¶ b, nulli c, per sup-
 ras enim propositiones, nullus fit syllogismus: cōuersis vero rur-
 sus idem erit, qui prius. Manifestum est igitur, quod nega-
 tione posita ad minus extremū, vel ad utrasq; propositiones,
 aut non fit syllogismus, aut fit quidem, sed non perfectus: ex con-
 uersione namq; concluditur necessarium. Si autem hæc quidē pro-
 positionum uniuersaliter accepta sit, illa vero in parte, uniuer-
 sali posita ad maius extremum, syllogismus erit perfectus: nā
 si a, omni contingit b, b, autem alicui c, a alicui c, contingit: hoc
 autem manifestum ex definitione eius, quod est de omni contin-
 gere. Rursus si a, contingit nulli b, b, autem alicui c, contingit
 inesse: necesse est a, contingere alicui c, non inesse: demonstratio
 autem eadem. Si vero propositio in parte priuatiua suma-
 tur: uniuersalis autem affirmatiua: positione vero consimi-
 liter

liter

bilis: quod enim cognoscunt ut in pluribus ita fieri aut non fieri, esse aut non esse, hoc est verissimile, ut odire invidentes, aut benevolentia prosequi amatos. Signum autem vult esse propositio demonstratiua, aut necessaria, aut probabilis, quo enim existente est, aut quo facta prius aut posterius facta est res, signum est, quod factum fuerit aut sit.

De eicote, hoc est consentaneo, signo, iudicio $\&$ Enthymemate. Capu., 27.

Nthymema igitur est syllogismus imperfectus ex verisimilibus aut signis. Accipitur autem signum trifariam quod modis $\&$ medium in figuris, aut enim ut in prima, aut in media, aut ut in tertia: ueluti monstrare pregnātem eo, quod lac habet, medium enim lac habere, in quo a, pregnantem esse, b, lac habere, mulier in quo c. Quod autem sapientes studiosi. Pittacus enim studiosus per ultimam, in quo a, studiosum, in quo b, sapientes in quo c, pittacus. Verum igitur $\&$ a, $\&$ b, de c, predicare, sed hoc quidem non dicunt propter cognoscere, illud autem accipiunt. Pregnantem uero esse, quoniam pallida, per mediam figuram vult esse, quoniam enim sequitur pallidum pregnantes, sequitur aut $\&$ hanc, monstratum fuisse putant, quod est pregnans. Pallidum in quo a, pregnantem esse, in quo b, mulier in quo c. Si igitur una dicta fuerit propositio, signum fit solum, si autem $\&$ altera assumpta fuerit, syllogismus, ut quoniam Pittacus liberalis, nam honoris cupidi liberales. Pittacus uero honoris cupidus. Aut rursus quod sapientes boni, Pittacus enim bonus, sed $\&$ sapiens, sic igitur fuit syllogismus, uerum quod per primam figuram insolubilis, si uer-

rus

rus sit, vniuersalis enim est, qui vero per vltimam, solubilis, et si vera sit conclusio, eo quod non est vniuersalis, neq; ad rem syllogismus, non enim si Pittacus studiosus, propter hoc et alios necesse sapientes. Qui vero per mediam figuram: semper et omnino solubilis, nunquam enim fit syllogismus ita se habentibus terminis, non enim si pregnans pallida, pallida autem et haec necesse pregnantem esse hanc, verum igitur in omnibus erit signis, differentias autem habent quae dictae sunt. Aut igitur sic diuidendum signum, horum vero medium vestigium sumendum. Vestigium nanque quod scire facit aiunt esse, tale autem maxime quod medium. Aut quae ex extremis signum dicendum, quae vero ex medio vestigium. Probabilissimum nanq; et maxime verum, quod est per primam figuram.

De syllogismo physiognomico. Cap. 28.

Aturam vero cognoscere possibile est, si quis det simul mutari corpus et animam, quae cunq; naturales passiones sunt: qui enim fortasse musicam didicit mutauit animam in aliquo, verum passio haec non est ex ijs, quae natura nobis insunt: sed quemadmodum ira et desideria ex naturalibus motibus. Si igitur et hoc datum fuerit et unum vnius signum esse, et possimus accipere propriam vniuscuiusque generis passionem et signum, poterimus naturam cognoscere. Si enim seorsum est alicui generi individuo inexistens passio, ut leonibus fortitudo, necesse et signum esse aliquod, simul nanq; inuicem pati suppositum est, et sit hoc magnas extremitates habere, quod et alijs inesse generibus non totis contingit, signum enim ita proprium est, quoniam totius generis propria est passio et

et

Et non solum propria, quemadmodum consueuimus dicere. In-
 rit igitur et in alio genere hoc et homo erit fortis, et aliud ali-
 quod animal, habebit igitur signum. Unum enim unius erat.
 Si igitur hæc sunt, et poterimus talia signa colligere in his anima-
 libus, quæ solum unam aliquam passionem habet propriam, una-
 queque autem habet signum, quoniam necesse unum habere po-
 terimus naturam cognoscere. Quod si duo habet propria totum
 genus, ut leo forte et communicatum, quomodo cognoscemus
 utrum utrius signum seorsum consequentium signorum. An si
 alij alicui non toti ambo, et in quibus non totis utrunque, quan-
 do hoc quidem habeat, illud vero non. Si enim fortis quidem, li-
 beralis vero non, habet autem ex duobus hoc, planum quod et in
 leone hoc signum fortitudinis. Est itaque naturam cognoscere, in
 prima figura medium conuerti cum primo extremo, supergredi
 vero tertium et non conuerti, ut fortitudo a, extremitates ma-
 gnæ in quo b, c, autem leo, cui igitur c, b, omni, sed et alijs, cui ue-
 ro b, et a, omni et non pluribus, sed conuertitur. Quod si non, non
 erit unum unius.

Libri Priorum Analyticorum Arist. finis.

ARISTOTELIS POSTERIORVM

Liber primus

De præcognitis.

Cap. 1.

Mnis doctrina, omnisque disciplina, intellectiua præ-
 existente cognitione fit. Id si omnes quo fiant pac-
 to consideremus, manifestum profecto fiet. Mathe-
 maticæ enanque scientiæ illo comparantur modo, cæ-

teraru 93

ter arunq; artium unaquaque. Sanè circa orationes quoq; siue ille per ratiocinationes, siue per inductionem fuit, seruari modus idem solet: in utrisq; nanq;, per antea nota doctrina nimirum fit: quippe cum in altera tanquam à cognoscentibus propositiones accipiantur: in altera per singulare iam notum ipsum uniuersale ostendatur. Simili profectò modo et oratoria rationes suadent: aut enim exèplis, quod est inductio, aut enthymematibus, quod quidè ratiocinatio est, facultas ipsa solet oratoria suadere.

Tex. ij.

Dupliciter autem prænoscere necesse est: quaedam enim esse, quaedam quid dictu significant, quaedam utroque modo antea percipiamus oportet: veluti de quouis quidem affirmatione, aut negationem dici verum esse: triangulum autè hoc significare: unitatem utroque modo, et quid significet, et etiam esse: nò enim unumquodque istorum simili nobis modo manifestum est. Fit

Tex. iij.

autem, ut quæ cognoscimus, eorum quaedam prius etiam cognouerimus. Quorundam vero cognitione simul accipiamus, veluti quæcunque sunt sub uniuersali, quorū quidem habetur cognitio. Nā omnem triangulum tres duobus rectis equos habere, antea sciimus: at id quod est in ^{Semè circulo} ~~recta~~ triangulum esse simul

inter habere
angulos æqles
bus rectis -

ut eo inducti sumus, agnouimus. Hoc enim pacto nonnullas discernimus rerum, et non per medium extremum cognoscimus, scilicet quacunq; singulares rerum formæ sunt, et de subiecto nullo dicuntur. Antea vero quam facta inductio vel ratiocinatio sit, partim fortasse nos scire, partim nescire dicendum est. quod enim non sciuit an esset simpliciter, id modo ab quo, nòpe duobus rectis æquales habere, scire simpliciter licet: at patet, quod hoc quidem pacto scit: scit enim uniuersaliter, simpliciter verò nò scit:

Tex. iij.

quod

quod quidem ni ita sit, ea profecto qua in Menone hesitatio est, usu veniet: aut ~~ea~~ enim nihil quisquam discet, aut ea qua sciri discet. Non enim ita respondendum est, qualiter solvere quidam nituntur: omnemne dualitatem parem esse sciri? annuente vero, dualitatem ei quandam offert, quam quidem esse putabat, ita neq; parem esse putabat: solvunt enim, non omnem se scire dicentes esse parem dualitatem, sed eam quam esse dualitatem sciunt. Et tamen sciunt quidem id, cuius demonstrationem tenent, ceperuntq;: at non eius omnis quod ipsi aut triangulum aut numerum esse sciunt, sed trianguli & numeri simpliciter omnis demonstrationem ceperunt. Nulla enim huiusmodi propositio sumitur, quem tu scis numerum, aut quam tu scis rectilineam figuram, sed absolute quodlibet sumitur. Sed nihil ut arbutor obstat, si id quod discit quis partim quidem norit, partim vero ignoret. Non enim absurdum est hoc, si id quod tenet, addiscat aliquo modo: sed si hoc pacto, eaque ratione qua discit, eodem modo teneat.

De modis sciendi, & demonstratione. Cap. 2.

Sciunt autem unanquam res simpliciter, sed non Tex. v.
 ut Sophista per accidens arbitramur: cum causa
 sua ob qua res est, illius causa esse, & fieri non pos-
 se. Ut res aliter sese habeat cognoscere arbitra-
 mur. Patet igitur, ipsum scire et aliter quid esse: nam &
 hi qui nesciunt, et hi qui sciunt, illi ita se res habere putant, hi ita se se
 etiam habent. Quare cuiusque simpliciter est scientia, id ut aliter sese
 habeat fieri omnino non potest. An vero & alius sciendi modus sit,
 f   poste

posterius dicemus. Dicimus autem $\text{\textcircled{E}}$ per demonstrationem nos
 scire: demonstrationem autem dico ratiocinationem eam, qua
 scientiam efficit: eam vero scientiam efficere dico, qua scimus,
 eam ipsam habendo: Si ipsum scire tale est, quale posuimus, ne-
 cesse est $\text{\textcircled{E}}$ demonstratam scientiam ex veris $\text{\textcircled{E}}$ primis me-
 dioque vacantibus, $\text{\textcircled{E}}$ ex notioribus $\text{\textcircled{E}}$ prioribus ipsa conclu-
 sione, causisque eiusdem esse. Si enim erunt $\text{\textcircled{E}}$ ipsa principia
 propria eius quod demonstratur: nam ratiocinatio quidem esse
 sine ijs potest, demonstratio vero non potest: scientiam enim non
 facit. Vera igitur esse oportet, quia fieri nequit, ut id quod non
 est sciatur: veluti diametrum commensurabilem esse. Oportet
 autem $\text{\textcircled{E}}$ ex primis $\text{\textcircled{E}}$ indemonstrabilibus esse: quia non scit,
 qui demonstrationem horum non habet: scire enim non per acci-
 dens ea quorum est demonstratio, nihil aliud est sanè, quam de-
 monstrationem habere. Causa etiam notioraque ac priora sint o-
 portet: causa quidem, quia tum scimus, cum causam cognoscimus:
 priora vero, si quidem $\text{\textcircled{E}}$ causa sunt, $\text{\textcircled{E}}$ antea cognita, non illo
 solum modo quo quid significant, sed altero etiam quo quod sint
 scimus. Dupliciter autem priora notioraque dicuntur. Non enim idè
 prius natura, $\text{\textcircled{E}}$ nostra ex parte prius: neque notius simpliciter,
 $\text{\textcircled{E}}$ nobis etiam notius est. Atque ea quidem ad nos priora no-
 tioraque dico, quae propinquiora sensui sunt: ea vero simpliciter
 priora notioraque, quae à sensu longius distant. Sunt autem re-
 motissima quidem ea, quae sunt universalia maxime: propin-
 quissima vero, singularia ipsa. Atque haec inter sese oppo-
 nuntur.

nuntur.

nuntur. Ex primis autem esse nihil aliud est, quam proprijs è principijs esse: idem enim primum atque principium dico.

Est autē demonstrationis principium propositio medio vacans. Ea vero medio vacat, qua nulla est alia prior. Propositio vero altera enuntiationis pars est, unum de uno completens: differendi quidem, quæ utramvis accipit, demonstrandi vero, quæ definite alterum: quod est verum. Enuntiationis contradictionis utrauis est pars. Contradictio est oppositio, cuius per se medium nullum est. Contradictionis partium ea quidem, qua quippiam cuiquam adiungitur, affirmatio: ea vero, qua quippiam à quopiam semouetur, negatio nuncupatur.

Principiorum autem ratiocinandi, vacantium medio, id quidem positio dicitur, quod fieri nequit ut demonstretur, quodque non necesse est eum habere, qui discere quid instituit: id vero quod omnes habere, qui modo discere aliquid parant, necesse est, dignitas appellatur: sunt enim talia quaedam. Atque talibus hoc potissimum nomen tribuere solemus. Rursus ea quidem positionum, quæ utramvis enuntiationis accipit partem, esse inquam quippiam, aut non esse statuens, suppositio: ea vero, quæ est sine hoc ipso, definitio dicitur: definitio namque positio quidem est (ponit enim Arithmeticus unitatem quantitate indiuisibilem esse) sed suppositio sane non est: nam quid sit unitas et unitatem esse eadem non sunt. Cum autem credere scireque

f ij

rens

114

rem talem per ratiocinationem oporteat, quam demonstrationē uocamus: hac uerò est quia sūt ea quibus extruitur ratiocinatio: necesse est, non solum prima illa, uel omnia uel aliqua prius noscantur, sed etiam magis ut noscantur: semper enim illud est tale magis, ob quod unumquodq; tale est: ueluti magis, id est dilectum atq; amatum, ob quod amamus atq; diligimus. Quare si ob prima scimus ac credimus, et illa sanè scimus ac credimus magis: quoniam ob illa et ipsa scimus posteriora. Fieri autem non potest, ut ea magis quisquam quæ nescit, et circa quæ non melius dispositus est, quàm si scierit, quàm ea quæ cognoscit, credat atq; assentiatur. At eueniat id profectò, si non prius cognouerit præcipia quispiam, quàm ea quæ per demonstrationem credantur. Magis enim præcipiis aut omnibus, aut quibusdā credere, quàm conclusioni, necesse est. Atq; ei qui per demonstrationem scientiā habiturus est, nō solum ipsa principia magis nota, magisq; credita sint, quàm id quod ex ipsis ostenditur oportet: sed etiam nihil prorsus eorum quæ principijs ijs opponuntur, undeq; ratiocinatio falsa, uereq; contraria existat, aut credibilis, aut notius principijs ipsis sit oportet: quippe cum eum qui simpliciter est scientiam consequutus, nunquā ab ea, persuasione uilla dimoueri oporteat.

Quod non omnium sit demonstratio. Cap. 3.

Tex. vj.

Ut autem, quibus propterea quòd ipsa quoque principia scientia tenere oportet, non uidetur esse scientia: sunt etiam, quibus esse quidem uidetur, demonstrationes tamen omnium esse: quorum neutrum sanè

uerum

bus videtur dici. Solet autē & hoc assignari multipliciter: propriissime autē & primo quando nomine vel termino idē assignatū fuerit: ut vestis indumento: et animal gressibile, bipes, homini. Secundo autē, quando proprio: ut disciplina susceptibilis, homini, & quod natura sursum fertur igni. Tertio vero, quando ab accidente, ut sedens vel musicū. Omnia enim hæc unū numero volunt significare. Quod autē verū sit, quod nunc dictū est, ex transmutantibus nuncupationes quis dicat. Sape enim præcipiēs nomine vocare aliquē sedentiū, transsumimus, quando forte is non intelligeret cui præceptū facimus, tanquā ab accidente, ipso magis intelligente, & iubemus sedentē, vel disputantē vocare ad nos, manifestū, quod ut eundē opinantes, et secundū nomē & secundū accidēs significare. Ergo idē (quemadmodū dictū est tripliciter diuidatur.

Omne disputationem dialecticā esse ex termino, proprio, genere aut accidente: & ubi illa reperiatur.

Caput. VII.

Noniam autem ex prius dictis sunt orationes, & per hæc, & ad hæc, una quidem fides est per inductionem. Si enim quis consideret unanquamque propositionum & problematum, apparebit, aut a termino, aut a proprio, aut a genere, aut ab accidente facta. Alia autē fides per syllogismū. necesse est enim omne, quod de aliquo prædicatur, aut conuersim de re prædicari, aut nō. Et si conuersim prædicatur, terminus erit, vel proprius. Nam si significat, quid est esse est terminus. Si autē nō significet, propriū. Hoc enim erit propriū quod conuersim prædicatur, nō significans quid est esse. Si autē non

conuersim prædicatur de re: aut ex eis, quæ in definitione subie-
 ti dicuntur, est, aut non. Et si est ex iis, quæ in definitione dicun-
 tur, aut genus, aut differentia erit, eo quòd definitio ex genere,
 & differentijs est. Si uero ex ijs non est, quæ in definitione dicun-
 tur, palam est, quoniã accidens erit. Nã accidens dicebatur, quod neq;
 terminus, neq; genus, neq; proprium, inest autem rei. Post hæc autẽ
 oportet determinare genera prædicamentorum, in quibus sũt di-
 ete quatuor differentia. Sunt autem hæc numero decem, quid est,
 quantum, quale, ad aliquid. ubi, quando, sicum esse, habere, fa-
 cere, pati. Semper enim accidens, & genus, & proprium, & de-
 finitio in uno horũ prædicamentorũ erit. Nã õnes ab his propo-
 sitiones, aut quid est, aut quale est aut quantum, aut aliorũ aliquid
 prædicamentorum significant. Manifestum est autem ex eisde
 quoniam quod quid est significans, quandoq; quidẽ substantiã sig-
 nificat, quandoq; aut quale, quãdoq; uero aliqd aliorũ prædica-
 mentorũ. Nã quando posito homine dixerit quod positum est homi-
 nem esse. uel animal, & quid est dicit, et significat substantiam.
 Quando colore albo posito, dixerit quod positum est albũ esse uel
 colorem, quid est dicit, & quale significat. Similiter autem & si
 cubitali magnitudine posita, dixerit quod positum est cubitalẽ
 esse magnitudinem, & quid est dicit, & quantum significat, si-
 militer autem & in alijs. Vnunquodq; enim taliũ siue idem de eo-
 dem dicatur, siue genus de hoc, quid est significat, quãdo autem
 de alio, non quid est significat, sed quantum, aut quale, aut ali-
 quid aliorum prædicamentorũ. Quare de quibus sunt disputa-
 tiones, & ex quibus hæc & tanta sunt, Quomodo autem sume-
 mus, & per quæ copiosi erimus, post hæc dicendum.

De propositione dialectica. Caput. VIII.

Rimū igitur determinetur quid est propositio dia-
lectica, et quid problema dialecticum. Non enim
omnem propositionem, nec omne problema, diale-
cticum ponendum. Nullus enim offeret, qui mentiē
habet, quod nulli videtur, nec proponet, quod
omnibus est manifestum, vel plurimis. Nam hac quidem
non habent dubitationem, illa autem nemo ponet. Est autem
propositio dialectica interrogatio probabilis, aut omnibus
aut plurimis, aut sapientibus: et his vel omnibus, vel plurimis
vel maxime famigeratis, et non inopinabilis. Ponet enim ali-
quis, quod videtur sapientibus, nisi id cōtrarium sit multorum
opinionibus. Sunt autem propositiones dialecticae, et ea quae pro-
babilibus sunt similia: et contraria ijs, quae videntur probabilia,
secundum tamen contradictionem protensa, et quaecunq̄ opinio-
nes sunt secundum artes inuentas. Si enim probabile est eandem
esse contrariorum disciplinam, et sensum eundem esse contrario-
rum probabile apparebit: et si unam numero Grammaticā esse
et tibicenariam unam: si autem plures Grammaticas et plures
tibicenarias. Omnia enim similia, et cognata videntur hac esse
Similiter autem et ea, quae probabilibus sunt contraria secundum
contradictionem protensa, probabilia videntur. Si enim probabi-
le est, quoniam oportet amicis benefacere, et quoniam non oportet
amicis malefacere, probabile est. Est autem contrarium quidem
quoniam oportet malefacere amicis: secundum contradictionem
autem, quoniam non oportet amicis malefacere. Similiter autē

et si

Et si oportet amicis benefacere, inimicis non oportet. Est enim hoc secundum contradictionem contrarium: similiter autem et in aliis. Probabile autem est in similitudine apparet etiam contrarium de contrario: ut si oportet amicis benefacere, et inimicis oportet male. Apparebit. n. et contrarium hoc quod est amicis benefacere ei, quod est inimicis male. Vtrius autem secundum veritatem se habeat, vel non, in ijs quae de contrario dicentur, ostendetur. Palam autem, quoniam quaecumque opiniones secundum artes sunt, dialecticae propositiones sunt. Ponet enim aliquis ea, quae videntur, ijs, qui in eis probati sunt, ut de ijs quidem, quae in Geometria, ut Geometer, de illis autem, quae in medicinali, Medicus.

De problemate dialectico et positione
dialectica. Cap. IX.

Problema autem dialecticum est speculatio intendens vel ad electionem et fugam, vel ad veritatem et cognitionem, aut per se, aut ut dimini- culans id aliquid aliud talium, de quo aut neutro modo opinantur, aut contraria plerique sapientibus, aut sapientes plerisque, aut utrique iisdem eisdem. Quaedam enim problematum utile est scire tantum ad eligendum, vel fugiendum, ut utrum voluptas sit eligenda, aut non: quaedam autem ad sciendum tantum, ut utrum mundus aternus sit aut non. Quaedam vero ipsa per se quidem ad neutrum horum, a dimini- culantia autem sunt ad aliqua talia. Pleraque enim ipsa per se quidem non volumus cognoscere, sed aliorum gratia, ut per illa aliud quippiam cognoscamus. Sunt autem problema-
ta et

ta et

ta & de quibus contrarij sunt syllogismi. Dubitationem enim
 habent, utrum sic se habent, an non sic? eo quod de utrisq; sunt ra-
 tiones suasibiles, & de quibus rationem non habemus, cum sine
 magna: difficile arbutantes esse propter quid assignare, ut utru
 mundus sit eternus, aut non. Na huiusmodi quæret aliquis. pro-
 blemata ergo et propositiones (ut dictum est) determinata sint.
 Positio autem est opinio extranea alicuius famigeratoru in phi-
 losophia, ut quoniam non est contradicere, quemadmodum dixit
 Antisthenes, aut quoniam omnia mouentur, secundum Hera-
 clitum, aut quoniam unum est ens, quemadmodum Mellissus
 dixit. Nam de quouis contraria opinionibus proferente, curam
 habere stultum est. Aut de quibus rationem habemus contraria
 opinionibus, ut quoniam non omne, quod est, vel factum est,
 vel eternum, quemadmodum sophiste dicunt. Nam musicum
 vel gramaticum esse, neq; factum, neq; esse eternum. Hoc enim
 & si alicui non videatur, videbitur utique eo quod rationem
 habeat suasibilem. Est igitur & positio quidem problema, no au-
 tem omne problema positio: quoniam quedam problemata ta-
 lia sunt iam, de quibus neutro modo opinamur. Quod autem
 est, & positio problema: manifestum est. Necessè est enim ex ijs,
 que dicta sunt, aut plures cum sapientibus circa positionem dubi-
 tare: aut utroslibet cum semetipsis, eo quod opinio quedam ex-
 tranea positio est. Pene autem nunc omnia dialectica problema-
 ta positiones vocantur. Differt autem nihil quomodolibet dica-
 tur, non enim nomen effingere volentes, diuisimus sic ea, sed
 ut non lateant nos, cum quedam eorum sint differentie.

Not

Non oportet autem omne problema, nec omnem positionem considerare, sed quam dubitauit aliquis eorum, qui ratione egent, et non pœna vel sensu. Nam qui dubitât, utrum oportet deos honorare et parentes diligere, an non? pœna indigent, qui uero utrum nix alba, an non? sensu. Neque uero, quorum propinqua est demonstratio, neque quorum ualde longe. Nam illa quidem non habent dubitationem, hæc autem magis quam secundum facultatē exercitauam.

De speciebus differendi, dialecticæque disputationis. Caput. X.

Determinatis autem his oportet diuidere quod dialecticarum rationum sunt species. Est autem alia quidem inductio, alia autem syllogismus. Et syllogismus quidē quid est, dictū est prius. Inductio uero est a singularibus in uniuersalia accessio: ut si est gubernator eruditus optimus: et auriga, et omnis qui est eruditus in unoquoque optimus. Est autem inductio uerisimilior, et plane, et secundū sensum notior, et pluribus communis. Syllogismus autem ualētior, et ad contradicendum efficacior. ergo genera, de quibus disputationes, et sex quibus (quemadmodum dictum est antea) determinata sint.

De instrumentis, quibus syllogismorum copiam nobis ad differendum suppeditamus. Caput. XI.

Instrumenta autem, per quæ abundamus in syllogismis, sunt quatuor, unum quidē propositiones sumere. Secundum autem, quodupliciter unumquodque dicitur, posse distinguere. Tertium differēntias

rentias

rentias inuenire. Quartum autem similitudinis consideratio: Sunt autem *et* modo quodam etiam tria horum propositiones. Est enim unumquodque eorum propositionem facere, ut quoniam eligendum est honestum, vel delectabile, vel utile, *et* quoniam differt sensus a disciplina, eo quod amittenti eam, possibile est rursus sumere. Illum autem impossibile, *et* quoniam similiter se habet salubre ad sanitatem, *et* habile ad bonam habitudinem. Est autem prima propositio ab ijs, quae multipliciter dicuntur, secunda a differentijs, tertia vero a similibus.

Desumptione propositionum. Caput. XII.

Rgo propositiones quidem eligendum quotquot modis determinatum est in propositione, aut omnium opiniones proponenti, aut plurium, aut sapientum, *et* horum vel omnium, vel plurimorum, vel notissimorum. Aut etiam contrarias apparentibus, aut quacumque opiniones secundum artem sunt, aut contrarias apparentibus probabilibus quascumque oportet protendere secundum contradictionem quemadmodum dictum est prius. Utile autem *et* facere eas in eligendo, non solum, quae sunt probabiles, sed *et* similes eis, ut quod contrariorum idem sit sensus, quoniam *et* scientia contrariorum est eadem. Et quod videamus suscipientes aliquid, non emittentes, quoniam *et* in alijs sensibus sic est, nam et audimus suscipientes aliquid, non emittentes, *et* olfacimus eodem modo, similiter autem *et* in alijs. Amplius quacumque in omnibus vel plurimis videntur sumendum, ut principium, *et* apparentem positionem, nam ponunt, qui non conspiciunt in aliquo non sic. Eligere autem oportet *et* ex scriptis disceptationibus. D. scri
ptiones

u

ptiones

LIBER PRIMVS.

ptiones autem facere in unoquoque genere supponentes seorsum, ut de bono, aut de animali, & de bono omni incipiendo a quid est. Annotare autem, & singulorum opiniones, ut quod Empedocles quattuor dixerit elementa corporum esse. Ponet enim aliquis, quod ab aliquo probato dictum est. Sunt autem, ut figuratim sic complecti propositionum & problematum partes tres, nam alie sunt morales propositiones, alie naturales, alie rationales. Morales quidem sunt huiusmodi, ut *utrum oportet ac parentibus magis, an legibus obedire?* rationales vero, ut *utrum contrariorum eadem disciplina sit, an non?* naturales autem, ut *utrum mundus sit eternus an non?* Similiter autem & problemata. At vero quales sint singule earum, que de eis sunt, definitione quidem non facile assignare est ipsas, ea vero assuetudine, que per inductionem est, tentandum cognoscere unamquamque earum in dictis exemplis considerando. Ad philosophiam igitur secundum veritatem de his negociandum, dialectico autem modo ad opinionem. Sumenda autem sunt quam maxime uniuersales propositiones omnes. & de una multa faciendae sunt. ut quod oppositorum eadem est disciplina: deinde quod contrariorum, & quod ad aliquid. Eodem modo, & ipse rursus diuidendae, quousque contingere potest diuisio: ut quod boni & mali, & albi & nigri, & frigidi & calidi, similiter autem & in aliis. De propositionibus igitur sufficiat praedicta.

De multiplici distinctione.

Caput. XIII.

Ipsum

istud autem lapis. Sed in primo quidem istum, in posteriore autem iste. Putasne illud, cuius scientiam habes, scis. Scientiam autem habes lapidis. Lapidis igitur scis. An huius quidem lapidis dicis, hunc autem lapidem, datum est autem cuius scientiam habes, illud scis, non illius, sed illud. Quare non lapidis, sed lapidem. Quod igitur huiusmodi orationes non syllogizent soloecismum, sed apparent, et propter quid apparent, et quomodo est obfistendum illis ex ijs, quae ista sunt, manifestum est.

De oratione facili, difficili et acuta. Cap. VII.

Portet autem intelligere, quoniam omnium orationum alia quidem sunt faciles conspici, alia autem difficili-
ores per quid, et in quo decipiant audientem: frequenter eadem illis existentes. Nam eandem orationem oporteret vocare, quae propter idem dicitur: eadem autem oratio alijs quidem propter dictionem, alijs autem propter accidens alijs vero propter aliud videbitur esse, quia unumquodque quod transfertur non similiter est manifestum. Quae admodum igitur in iis, quae sunt propter equiuocationem (qui modus inter paralogismos videtur esse ineptissimus) haec quidem et quibuslibet sunt manifesta, et orationes pene ridiculosae sunt omnes, quae sunt propter nomen: ut vir ferebatur per scalam diphron. Et quo venit, apud Ceream. Et Boreas purus ne? non arte. Perdit enim pauperem, et ementem. Et utra boum ante parietem neutra, sed retro ab ea. Putasne est Euarchus? non certe sed Appollonides. et aliarum fere quam plurimarum. Haec autem et pitissimos videtur latere. Signum autem huius, quoniam contendunt saepe de no-

ELENCHORVM.

minibus, ut utrum idem significant de omnibus ens & unum,
 an aliud? Alijs enim videtur idem significare ens & unum.
 Alij autē Zenonis orationem & Parmenidis solvunt, quod mul-
 tipliciter putent unum dici & ens. Similiter autem & propter
 accidens & aliorum unumquodq, alie quidem orationes erunt
 faciles videri, alie autem difficiliore sumere & in quo genere,
 & utrum red argutio an non red argutio? non facile. si militer in
 omnibus est. Est autē acuta oratio, quae dubitare facit maxime.
 Mordet enim hac maxime. Dubitatio autem est duplex, hac
 quidem in syllogizantibus, quam eligat quis interrogationū. Illa
 autē in contentiose sustinentibus, quomodo dicat propositū. Qua
 propter in ijs, quae syllogizant, acutiores orationes querere magis
 faciunt. Est autem ea, quae syllogizat quidem, oratio acutissima
 si ex quam maxime apparētibz quam maxime probabile quis in-
 terimit. Nam cū una oratio sit (transposita contradictione) om-
 nes similiter habebit syllogismos. Semper enim ex probabilibus
 similiter probabile interimet, aut conſtruet. Quapropter dubita-
 re necessariū ē. Maxime igitur talis acuta, quae ex equo cōclusionē
 facit interrogationibus. Secūda autem, quae ex omnibus similibus.
 Hac enī similiter faciet dubitare, quae nam interrogationum in-
 terimenda est, id autem difficile est: nam interimendū quidem,
 quid autem interimendum, dubium. Contentiosarum autem acu-
 tissima quidem, quae primum statim dubia est utrum syllogizat
 aut non; & utrum propter falsum, an propter diuisionem solu-
 tio? Secunda autem aliarum, quae manifesta quidem, quoniam p-
 pter diuisionem, vel interemptionem est. Non tamen exploratū
 per cuius interrogationum interemptionem vel diuisionem solue-
da

da est. Sed utrum propter conclusionem, an propter aliquam interrogationum id est. Quandoque igitur non syllogizans oratio facilis est, si sint valde inopinabilia, vel falsa, quæ sumuntur. Quandoque autem non digna despicit. Nam quando deest aliqua talium interrogationum, de qua oratio, et propter quam est: et qui non sumit illam, et syllogizat, inepta est ratiocinatio. Quando autem eorum, quæ extrinsecus, non despicienda. Sed oratio quidem iusta, interrogans autem non probe interrogavit. Et est sane soluendum quandoque quidem ad orationem, quandoque autem ad interrogantem et interrogationem, quandoque vero ad neutrum horum. Similiter et interrogandum, et syllogizandum est, et ad positionem, et ad respondentem, et ad tempus, quando fuerit pluris temporis egens solutio, quæ sit presens tempus (quo disputatur) ad solutionem.

Epilogus octo precedentium et duorum presentium
librorum. Cap. VIII.

HX quot igitur, et ex quibus paralogismi fiunt ijs, qui disputant, et quomodo ostendemus falsum, et inopinabilia dicere faciemus. Insuper autem ex quibus accidit syllogismus, et quomodo interrogandum, et quis ordo interrogationum. Præterea etiã ad quid sunt utiles huiusmodi orationes omnes et de responsione simpliciter omni, et quomodo soluendum est orationes et syllogismos, dicta sint de omnibus a nobis hæc. Reliquum autem est de eo, quod a principio erat propositum ad memoriã reuocantes, non nihil de ea re sub breuitate dicere, et finem imponere dictis. Præmissimus igitur inuenire facultatẽ quandã syllogizandi de proposito ex ijs, quæ sunt quam probabilissima, id enim opus est. Dialecticæ secundum se, et tentatiua. Quia autem præin-

struitur

ELENCHORVM.

struitur quis ab ea, propter sophisticam vicinitatem, ut non solum experimentum sumere possit Dialectico more, sed etiam quasi scientifico, propter id non solum dictum negotij officium posuimus orationem posse sumere: sed etiam, ut orationem sustinentes, tueamur positionem per quam probabilissima simili modo. Causam autem diximus huius, et quoniam propter id Socrates interrogabat, non autem respondere. Confitebatur enim se non scire. Manifestum est autem in prioribus ex quot et ex qualibus, et ad quot id erit, et unde horum idonei erimus. Adhuc autem quomodo interroganda vel ordinanda questio omnis, et de responsionibus, et solutionibus, quae sunt ad syllogismos. Patefactum est autem et de alijs quaecumque huius disciplinae sunt orationes. Praeter hac autem et de paralogismis pertractauimus, quemadmodum diximus iam prius. Quod igitur narrata sunt sine sufficienter ea, quae proposuimus, manifestum.

Peroratio. Caput. IX.

Per a precium autem est nos non latere quidnam accidit circa hoc negotium. Nam eorum omnium quae inueniuntur quae quidem ab alijs sumpta sunt prius, elaborata paulatim incrementum sumunt ab illis, qui postmodum accipiunt. Quae autem ab initio conperiuntur, paruum in primis sumere solent incrementum: multo tamen utilius eo incremento, quod postea ab alijs fit. Maximus enim fortasse principium omnium ut dicitur. Quare et difficilimum. Quanto enim virtute validissimum tanto mole minimam, difficilimum est videri: eo autem conperto, facile est addicere, coaptareque reliquum. Quod circa rhetoricas orationes accidit. Pene autem et circa alias artes omnes. Nam qui principia inuenere, omnino ad exiguum quid perduxerunt, qui autem nunc cel. br io

res habentur, vendicantes a multis, velut ex successione particulatum colligentes, sic auxerunt. Tixias quidem post priores. Thrasimachus vero post Tixias, Theodorus posthuc, et multi multas coadunauere partes. Qua propter nihil mirum, si in amplum quidem creuerit ars. Huius autem negotij, non hoc quidem erat exploratum, illud autem non erat: Verum nihil ipsius, prorsus erat. nam eorum, qui circa litigiosas orationes erant, mercenarij erant, syllogis sensu quidem doctrine Gorgie negotio. Orationes enim hi quidem Rhetoricas, illi autem interrogatiuas dicebant docere, in quas sepius incidere solebant alternatim utrorumque adinuicem orationes. Qua propter velox quidem, utpote que sine arte, erat doctrina discipulis ab illis. Non enim artem, sed que ab arte sunt dantes, arbitrati sunt loqui erudite. Per inde ac si quis disciplinam dicat se tradere, ut non doleant pedes. Deinde sutoriā quidem non doceat, neque unde possunt comparari talia, det autem quam plurima genera omnimodorum calceorum, hic profecto profuit ad usum, artem vero non tradidit. Et de Rhetoricis quidem erant multa et antiqua dicta, de syllogismis autem omnino nihil habuimus prius aliud quicquam, quod dicere mus, quam mora perquirentes, multo tempore insudaremus. Si itaque videtur ex considerationibus nostris (ut ex iis, que sunt ex principio) hanc habere disciplina sufficienter supra alia negocia, que ex traditione inducta sunt, reliquum erit omnium vestrum, ueleorum, qui audierint hoc opus, omissa quidem artis uenia dignari, inuenta autem multa prosequi gratia.

F I N I S.

Faint, illegible text, likely bleed-through from the reverse side of the page. The text is arranged in approximately 20 horizontal lines across the page.

